

NACZELNA RADA ADWOKACKA

Warszawa, dnia 1 czerwca 2023 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Kancelaria Prezydenta RP

Biuro Interwencyjnej Pomocy Prawnej

i Listów

ul. Wiejska 10

00-902 Warszawa

Podmiot wnoszący petycję:

Naczelna Rada Adwokacka

Osoba reprezentująca:

adw. Przemysław Rosati

PETYCJA

w sprawie zmiany ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie, Naczelna Rada Adwokacka składa petycję do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w interesie publicznym, w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. ustawy z dnia 2 marca

2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, poprzez uchylenie art. 14fa, art. 15zrz¹, art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4), art. 15zsz⁴ ust. 1 i art. 15zsz⁷.

Naczelna Rada Adwokacka wyraża zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych podmiotu wnoszącego petycję.

UZASADNIENIE

Przedmiotem petycji jest uchylenie art. 14fa, art. 15zrz¹, art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4), art. 15zsz⁴ ust. 1 i art. 15zsz⁷.

Zgodnie z art. 14fa ust. 1 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd orzekał w takim samym składzie. Stosownie do ust. 2 tego przepisu - Sąd orzeka na rozprawie apelacyjnej w składzie jednego sędziego również po upływie okresu, o którym mowa w ust. 1, jeżeli przewód sądowy na tej rozprawie rozpoczął przed upływem tego okresu.

Przypomnieć należy – za uzasadnieniem projektu ustawy wprowadzającej uchylany przepis art. 14fa (druk sejmowy nr 867-A) – że uzasadnieniem dla jego wprowadzenia był wzgląd na konieczność zwiększenia bezpieczeństwa epidemicznego i zdrowotnego sędziów orzekających na rozprawie w tym okresie, a z punktu widzenia procesowego ograniczenie składów kolegialnych w postępowaniu odwoławczym powinno mieć miejsce przede wszystkim w sprawach o drobniejsze przestępstwa, zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.

Zgodnie z art. 15zrz¹ ust. 1 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 6 miesięcy po ich odwołaniu nie biegnie przedawnienie karalności czynu oraz przedawnienie wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. W myśl ust. 2 - Okresy, o których mowa w ust. 1, liczy się od dnia 14 marca 2020 r. - w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego, oraz od dnia 20 marca 2020 r. - w przypadku stanu epidemii.

W odniesieniu do wprowadzenia art. 15zrz¹ (druk sejmowy nr 867-A) argumentowano wówczas, że istota instytucji przedłużenia okresu przedawnienia sprowadza się do ekstraordynaryjnych warunków rozstrzygnięcia spraw karnych przez sądy w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii

ogłoszonego z powodu COVID-19, które istnieją przez cały czas. Wskazane racje związane z ekstraordynaryjnymi warunkami rozstrzygania spraw karnych przez sądy w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii uzasadniają słuszność zapatrywania o konieczności wydłużenia przedawnienia karalności o okres, w którym sądy nie mogły sprawować wymiaru sprawiedliwości w należytych warunkach. W ten sposób wstrzymanie biegu przedawnienia karalności oraz wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe obejmie łącznie cały okres trwania pandemii od czasu wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego.

Zgodnie z art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4) w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej "Kodeksem postępowania cywilnego" - w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.

Zgodnie z art. 15zsz⁴ ust. 1 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich Naczelny Sąd Administracyjny nie jest związany żądaniem strony o przeprowadzenie rozprawy. W przypadku skierowania sprawy podlegającej rozpoznaniu na rozprawie na posiedzenie niejawne Naczelny Sąd Administracyjny orzeka w składzie trzech sędziów.

Zgodnie z art. 15zsz⁷ w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich Sąd Najwyższy nie jest związany wnioskiem skarżącego o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie również w przypadku występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, bez względu na datę wniesienia skargi kasacyjnej. Przepisu art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 3 nie stosuje się.

Wprowadzenie przytoczonych powyżej trzech przepisów (art. 15zsz¹, art.15zsz⁴ oraz art. 15zsz⁷) uzasadniono następująco: „Zmiany te związane są z postępującą epidemią w kraju i na świecie. W świetle zaistniałych okoliczności, które grożą paraliżem wymiaru sprawiedliwości, należy przyjąć jako zasadę odbywanie rozpraw i posiedzeń jawnych w formie odmiejscowionej. Jeżeli nie ma takiej możliwości, wzgląd na bezpieczeństwo uczestników postępowania oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości nakazuje odejście od ściśle postrzeganej zasady jawności zewnętrznej i skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne. W ocenie projektodawcy szybkość postępowania jest również wartością, którą należy się w tym przypadku kierować, w szczególności, że nie wpływa ona negatywnie

na prawa strony do rzetelnego rozpoznania sprawy. W każdym przypadku może bowiem zostać przeprowadzone postępowanie dowodowe z dokumentów, dowód z opinii biegłych czy zeznań świadków na piśmie, co umożliwia sądowi zebranie pełnego materiału dowodowego, aby móc wydać wyrok w sprawie oparty o całokształt okoliczności sprawy. Przede wszystkim jednak nie zagraża bezpieczeństwu uczestników postępowania i pracowników sądu. (...). Dopiero gdy sąd uzna przeprowadzenie rozprawy za konieczne, a względy epidemiczne nie będą stały temu na przeszkodzie, posiedzenie jawne będzie mogło odbyć się w tradycyjnej formie. Z tych samych względów konieczne jest również przyjęcie jako zasady rozpoznawania spraw przez sąd w składzie jednego sędziego. Podyktowane jest to oczywiście zagrożeniem epidemiologicznym, jakie stwarzają sobie nawzajem trzy osoby zasiadające wspólnie w składzie sądu. Nie ma bowiem znaczenia, czy w sprawie orzeka jeden czy trzech sędziów. Nie ma obiektywnych i sprawdzalnych danych pozwalających na przyjęcie, że wyrok wydany w składzie jednego sędziego jest mniej sprawiedliwy niż wydany w poszerzonym składzie, czy też że sprawa została mniej wnikliwie zbadana przez jednego sędziego niż trzech. Pojawiające się w tym zakresie supozycje są głęboko krzywdzące dla sędziów i świadczą jedynie o braku znajomości metodyki pracy sędziego. Oznaczałoby to również swoiste votum nieufności dla wiedzy i umiejętności ciężko pracujących sędziów w sądach pierwszej instancji, którzy de facto, mając mniejsze doświadczenie i w założeniu wiedzę niż ich koledzy z wyższej instancji, muszą rozpoznać daną sprawę równie rzetelnie i wnikliwie.” (druk sejmowy nr 899).

Powołane przepisy, który wprowadzenie było motywowane ówczesną sytuacją epidemiologiczną, w istocie modyfikowały obowiązujące w normalnych warunkach epidemicznych zasady i procedury. Zauważyć należy, że wprowadzono na ich podstawie orzekanie przez sąd w składzie jednego sędziego na rozprawach apelacyjnych w sprawach karnych oraz we wszystkich rodzajach postępowań prowadzonych na podstawie kodeksu postępowania cywilnego (za wyjątkiem spraw upadłościowych), wstrzymano bieg przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, wprowadzono rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Naczelny Sąd Administracyjny na posiedzeniu niejawnym oraz czasowy brak związania wnioskiem skarżącego o rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej na rozprawie. Tak ukształtowane przepisy naruszają uprawnienia obywateli, które zostały ukształtowane w czasach, w których funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości było niezakłócone (skład sądu czy prawo do rozpoznania sprawy na posiedzeniu z udziałem stron), a nadto istnienie tych przepisów wyklucza możliwość przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, co jest nie akceptowalne w państwie demokratycznym. Uzasadnia to potrzebę korekty istniejących rozwiązań normatywnych.

W aktualnym stanie prawnym ma miejsce orzekanie przez sąd w składzie jednego sędziego na rozprawach apelacyjnych w sprawach karnych oraz we wszystkich rodzajach postępowań prowadzonych na podstawie kodeksu postępowania cywilnego (za wyjątkiem spraw upadłościowych), obowiązuje wstrzymanie biegu przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, wprowadzone jest rozwiązanie w świetle, którego rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Naczelny Sąd Administracyjny następuje na posiedzeniu niejawnym, a także istnieje brak związania wnioskiem skarżącego o rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej na rozprawie.

Projektowany stan prawny uchyla obowiązywanie tych rozwiązań, co jest uzasadnione interesem obywateli.

Proponowana zmiana niesie za sobą pozytywne skutki społeczne i prawne, albowiem przywraca normalne funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, uwzględniające interesy i prawa obywateli w demokratycznym państwie prawnym. Proponowana regulacja eliminuje omówione powyżej rozwiązania, których wprowadzenie było uzasadnione ówczesnym stanem rozwoju epidemii. W obecnym stadium, po pierwsze mamy do czynienia nie ze stanem epidemii, a ze stanem zagrożenia epidemicznego. Po drugie wymiar sprawiedliwości funkcjonuje poprawnie, bez zakłóceń, a nawet nie istnieje stan zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Po trzecie utrzymywanie tych rozwiązań nie ma żadnego uzasadnienia, w tym dla ochrony zdrowia lub życia, tak sędziów, jak też uczestników postępowań sądowych. Obecnie nie jest także aktualna konieczność zwiększenia bezpieczeństwa epidemicznego i zdrowotnego sędziów orzekających na rozprawie. Nie ma też podstawy do twierdzenia, że wzgląd na bezpieczeństwo uczestników postępowania oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości nakazuje odejście od ściśle postrzeganej zasady jawności zewnętrznej i skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne.

Jednocześnie wydolność wymiaru sprawiedliwości nie uzasadnia wstrzymania biegu przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Nie istnieją już ekstraordynaryjne warunki rozstrzygania spraw karnych przez sądy w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19. Wskazywane w momencie wprowadzania rozwiązania wstrzymującego bieg terminów przedawnienia i karalności przestępstw i przestępstw skarbowych racje związane z ekstraordynaryjnymi warunkami rozstrzygania spraw karnych przez sądy w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii nie uzasadniają słuszność zapatrywania o konieczności wydłużenia przedawnienia karalności o okres, w którym sądy nie mogły sprawować wymiaru sprawiedliwości w należytych warunkach. Obecnie sądy w

sposób niezakłócony sprawują wymiar sprawiedliwości, a co więcej nie odnotowuje się już jakichkolwiek przeszkód w tym zakresie.

Obecnie nie mamy do czynienia z postępem epidemii w kraju i na świecie.

Zmiana stanu prawnego przywróci uprawnienia stron postępowania i wzmocni standard gwarancyjny w ramach prowadzonych postępowań sądowych.

Powyższe argumenty uzasadniają potrzebę zmian przepisów wskazanych w petycji.

Mając na uwadze powyższe argumenty Naczelna Rada Adwokacka postuluje zmianę ustawy wskazanej w petitum petycji, jednocześnie proponując ich brzmienie. W załączeniu Naczelna Rada Adwokacka przedkłada projektu ustawy wraz z uzasadnieniem, w przedmiocie objętym niniejszą petycją.

Elektronicznie
podpisany przez
Przemysław Rosati
Data: 2023.06.01
20:51:16 +02'00'

Załączniki:

1. Uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej nr 91/2023 z dnia 14 stycznia 2023 r. w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji dotyczącej inicjatywy ustawodawczej o zmianie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.
2. Projekty ustawy o zmianie ustawy – z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.